

## Alle bør bruge:

„Rita“ Sæbespaaner.  
Skrubbifon „R. A.“  
„Tjaldur“ Sæben.  
„OKKARA“ Toiletsæber.

De bedste. De færeske. De dreste.

## Sækketvistlærred 48 Øre

Et Parti svært, ubleget realiseres mindst 20 m. samme Kvalitet 125 cm. bred 96 Øre pr. m. Ubl. Skjorter 200 Øre i lille og middel Storrelse, stor 225 Øre, svære uldne Herresokker 100 Øre, svært ubl. Flonel 70 cm. bred 65 Øre pr. m. Viskestykker 36 Øre. Vaffelhaandklæder 48 Øre, kulorte Lømmetørklæder 45 × 45 cm. 325 Øre pr. Dus.

Fuld Tilfredshed eller Pengene tilbage. Forlang illustreret Katalog. SÆKKELAGERET, Sct. Annæ Plads 10. København K.

## En Ærkebiskop som Medlem af det engelske Arbejderparti.

Af Sognepræst Richard Thomsen, Gladsaxe.

(Sluttet).

Verdenskrigen havde faaet mange til at drømme om et nyt England, men hvorfra skulde Kraften til denne Nyskabelse komme?

Derpaa svarede en Kreds af kristne Mænd og Kvinder: fra vor kristne Tro. Denne maa bringes til Anvendelse paa Samfundsforholdene, da vil disse ændres i god Retning.

Det var for saa vidt de samme Tanker, som allerede var kommet frem i 1915—16 som ovenfor nævnt; men naar Forsøget i 1916 ikke havde baaert ret megen Frugt, følte mange, at det hang sammen med, at man egentlig ikke rigtig havde klaret overfor sig selv og Samfundet, hvorledes Kirkens og Kristendommens Stilling var til det sociale Liv.

Dette Spørgsmaal skulde nu søges besvaret, og det paa en Maade, der i tre Henseender var forskellig fra den Maade, hvorpaa man tidligere fra

kristne Menneskers Side havde forsøgt at besvare det. Det skulde være 1) den hele Kirkes Svar, og 2) det skulde fremgaa af dybtgaaende og derfor langvarige Overvejelser, ca. 3—4 Aar tænkte man sig, at disse Overvejelser vilde være, og endelig skulde dette Svar bæres frem ikke blot af Sagkundskaben, men af 3) en oplyst, kirkelig Mening indenfor de forskellige Kirkesamfund.

Bagved dette Maal at udfinde Kirkens og Kristendommens Stilling til det det sociale laa Vished om tre Ting, først, at Evangeliet indeholder Vejledning, ogsaa naar Talen er om social Handling; dernæst, at denne Vejledning har Kirken forsomt at søge indtil denne Dag, og endelig, at Evangeliet indeholder den Kraft, der skal til for at leve efter dets sociale Vejledning.

Paa dette Grundlag indbød en Kreds af Mænd og Kvinder,

hvoraf William Temple var Førstemanden, ca. 320 Teologer, Filosofer, Kunstnere, Digtere, Biologer og Psykologer, Historikere og politiske Tænkere, praktiske Politikere og Forretningsmænd, Arbejdere og Arbejdsgivere til at danne et Raad, der under Bon og Studium skulde søge at finde ud af, hvori Bibelens sociale Vejledning bestod, hvorledes den skulde bringes til Anvendelse paa de foreliggende sociale Forhold, og navnlig hvordan der skulde skabes et Organ for Kirken, naar Talen var om at tage Stilling til de til enhver Tid foreliggende sociale Problemer.

Af Raadets Medlemmer skal nævnes følgende, der kort efter kom til at sidde i Englands første Arbejderministerium: J. Ramsay Macdonald, Arthur Henderson, Sidney Oliver, Lord Parmoor, Noel Buxton og Margaret Bonfield, foruden en Mængde andre, hvis Navne vil være ukendt for Offentligheden hertilands.

Dette store Raad spaltedes i 11 mindre Komitèer, der behandlede hver for sig et af følgende Emner: Guds Væsen og hans Maal med Verden; Ejendommen og Industri; Opdragelse; Hjemmet; Forholdet mellem Kønnene; Fritiden og dens Anvendelse; Samfundets Stilling til Forbryderen; internationale Forhold; Kristendom og Krig, Politik og Samfundsliv og Kirkens sociale Funktion.

Resultatet af denne første mere almindelige Behandling blev nedlagt i en Række Spørgeskemaer, der i et Antal af 250,000 blev udsendt til Enkeltpersoner og Grupper af Personer med Opfordring til enten hver for sig eller kredsvis at studere dem og saa sende Resultatet af disse Overvejelser og Undersøgelser tilbage til Raadet, som havde udsendt vedkommende Spørgeskema.

Dette skete ogsaa i mange Tilfælde, og det blev et vældigt Stof, de enkelte Komitèer havde at behandle, og Resultatet af Undersøgelserne blev et Værk i 12 Bind, der er og i lange Tider vil være en rig Mine, naar der er tale om at prøve paa at forstaa den kristne Tro Stilling til det sociale Problem.

William Temple havde siden dette Arbejdes Begyndelse i 1920 været den ledende Aand i det; i 1921 blev hen imidlertid Biskop af Manchester; men dette hindrede ham ikke i at rejse England rundt og tale ved utallige Møder og Demonstrationer for C. O. P. E. C., og han indtog da ogsaa Forsædet ved den Konferencen, som fra 5.—12. April afsluttede C. O. P. E. C.s Arbejde. Denne blev afholdt i Birmingham, og 1500 Deltagere fra alle engelske Kirkesamfund samt Repræsentanter fra Kolonierne og Europas Fastland (ogsaa fra Danmark) deltog deri.

Ved Kongressens indledende Møde blev et Lykonskningstelegram fra Førsteministeren, J. Ramsay Macdonald, modtaget med megen Begejstring; Macdonald skrev, at der var kun een Ting, der kunde hjælpe til at finde Enheden i det delte Liv, Nutidsmennesker lever, og det var den kristne Tro; den skabte saavel den Enfold som den Aand, uden hvilken det ikke bliver til noget med at faa Samling paa Livet.

Iøvrigt gjorde Forhandlingerne Indtryk af, at det ikke var forsigtige, velfabalanerede kristelig-sociale Standpunkter, der blev forfægtede, nei, der gik en radikal Tone gennem de sociale Krav, der blev stillet; al Krig er mod Jesu Aand hed det; Fængselsystemet brød man ubarmhjertigt Staven over; Bolignød og Arbejdsløshed fordømtes paa det haardeste; ja, endog Bornebegrænsningsspørgsmaalet frem-

kaldte en hed Debat med mange radikale Udtalelser for og imod.

Endnu kunde nævnes Forskellige Indsatser, Temple har gjort paa det sociale Omraade; fra 1920—27 redigerede han et kristelig-socialt Kvartalsskrift, der hed „Pilgrimen“, og som rummede en Mængde saglige og oplysende Afhandlinger om sociale Problemer; desuden har han udgivet flere Bøger om kristelig-sociale Emner.

Ved Siden deraf er han en betydelig Tænk og Theolog, hvilket han har godtgjort i en lang Række Bøger og Afhandlinger, en glimrende Taler og dertil en meget ligefrem Mand med et smittende Humor og en homerisk Latter.

Hvad der maaske har Interesse for os i Øjeblikket, hvor vi er inde i Kirkepolitikken, er William Temples Kirkepolitiske Arbejde, som i Løbet af nogle faa Aar satte Spor i en Lov, der gav den engelske Kirke en vis Frihed i dens Forhold til Staten.

William Temple er alt i alt en Mand af et ualmindeligt Format, og han vil som en af den engelske Kirkes øverste Ledere sikkert sætte Spor ikke blot i det kirkelige men ogsaa i det borgerlige Liv; en kyndig Mand skrev engang efter at have læst en af Temples politisk-historiske Taler: Dr. Temple burde have været Englands Udenrigsminister; saa mangesidig begavet er han, og havde Macdonald i Sommer været Førsteminister, er der ingen Tvivl om, at han havde indstillet William Temple til at blive Ærkebiskop af Canterbury, da denne Stilling blev ledig. Men, om han lever, naar han den i næste Omgang.

Rich. Thomsen.

Gividi út av  
socialdemokratiskum felögum.  
Blashtýrari: M. S. Viðsteinn.  
Prentsmíðja  
Þróeyra Social-Demokrata, Tórshavn.

## BROT ÚR SÖGU JAVNAÐARMANNA

53

skógvar snár á meginlandinum, og meðan arbeiðarabóarnir í Onglandi enn lógu óorganiseraðir og kúgaðir undir kapitalistrafðinum, sóu Marx og Engels leiðina klára og greiða. Tað, sum umgalt hjá arbeiðaranum, var at sigra yvir kapitalinum, ikki við at oyðileggja kapitalin og gera uppreistir í ótíð, men við at standa saman í felögum: fagfelögum, samvinnufelögum og politiskum felögum. Harvið skulu arbeiðararnir gera seg til harrar yvir kapitalinum og taka framleiðslumidlarnar í sínar egnu hendir, fyrst tá var vegurin fríur, til at úrslitið úr arbeiðinum kundi fella teimum í lut, sum arbeiða; men heldur ikki fyrr. — Arbeiðarabópurin mátti standa sum ein sjálvbjargin flokkur í samfelaginum, tað var hansara søguliga uppgáva. At vísa honum, hvussu hann skuldi náa fram á hetta mál, setti Karl Marx sær sum lívsdramál.

Aftaná hendan týðningarmikla fund skiltust hesir ungu vinnmenn fyrst. Engels fór heim til Barmen, har hann skuldi dvølja eina tíð og skriva bók um arbeiðaravíðurskiftini í Onglandi; meðan Marx varð verandi í Paris. Til Týskalands kundi hann ikki koma, tí har var hann gjørdur útlagin vegna sína frælsu hugsan, talan og skrivan, og sama árið varð hann eisini gjørdur útlagin úr Fraklandi.

Í Paris góu týskir ferðamenn út eitt lítið blað, ið nevndist „Vorwärts“, og hetta blað, sum var socialistiskt og revolutionært, var sent um markíð til víðhaldsmenn í Týskalandi, har tað ikki var loyvligt at prenta tílik blað. Um hetta mál vendi hin týska ríkisstjórnin sær til hina fronsku og bað hana stogga blaðnum og gera Karl Marx útlagan. Hesa vinatænastu gjørdi hin franska stjórnin

teirri týsku, og Karl Marx mátti so flýggja til Belgíu, har hann dvaldist í 3 ár. Engels kom eisini hagar, og har fellur ein partur av teirra mongu samvinnuárum.

Í Brüssel koma teir saman við ein andsfrenda, Wilhelm Wolff frá Schlesien, sum var ein fátæks-mannssonur, ið hevði brotið seg uppundan við einum ótorum ágrýtni til mentun og hogan lærdóm. Wilhelm Wolff avnottaði tó ikki sín uppruna ella misti samkensluna við ognarleysa fátæka arbeiðaraflokkinn, tá hann sjálvur, vegna góðar gávur og dugnaskap hevði hevjað seg upp í ein hægri mannaflokk, so sum ofta man vera, nei, hann nýtti sín lærdóm til at gera ársæur á tað samfelag við, sum helt hansara skyldmonnum niðri í veseldómi og armóð; men hendan heithugaða og brædda framferð hansara forði hann brátt í fongsl. Tá hann slapp út aftur, byrjaði hann, har hann síðst slepti, og skuldi tá aftur verða settur fastur; men var so heppin at sleppa til rýmingar av landinum.

Hesir tryggir menn: Marx, Engels og Wolff, allir eldhugaðir fyrri sama máli, allir høgt mentaðir, men hvør upprunnin av síni serstøku javnhædd í mannfelaginum og soleiðis í felag útgjörður so væl bæði við lærdómi og praktiskum royndum, sum hugst kann, verða nú kjarnin í einum felagsskapi, sum verður hin leiðandi í javnaðarstevnunni.

Tíðin framanundan og um 1848 var, sum áður er frágreitt, ein uppreistrartíð, tá hinar gomlu samfelagsskipanir stóðu til falls, og ymissar nýggjar vóru á veg at bróta seg fram.

Nýggjar hugsjónir, sprotnar av ymissum lívs-áskoðanum, brutu seg uppundan, og mong feløg fíbrustu; eitt teirra var hitt „internationala demo-

54

kratiska samfelagið“, sum stovnað var í Belgíu og taldi felagar av øllum tjóðum. Á felagssjaldri tess stóð á tjúgu ymissum tungumálum: „Allir menn eru bróðir“. Í hetta felag gingu Marx, Engels og Wolff, og teir tóku brátt stjórnaræðið. Hetta meginfelag helt sín fyrsta stórfund (kongress) í London á sumri 1847, og har var samtykt hin navnframa stevnuskrá javnaðarmanna (kommunistisk manifest), sum serliga Karl Marx hevði sett saman í samráð við hinar báðar og givið út í februar mánaði sama ár.

Hetta kommunistiska manifestið greiðir tær gotur, sum allar seinni javnaðarstevnur eru gingnar út frá. Heri verður avgerandi hildið fram, at tað, sum mest av øllum ávíkvar mannasøguna og er upphavið til allar tær mongu broytingar, sum har fara fram, er vinnulívið og tess ymiska háttarlaga.

„Framleiðsluviðurskiftini eru til eina og hvørja tíð grundarlagið undir teirri politisku og andaligu mannasøguni“, sigur manifestið, og tessvegna snúgvar øll hin fjølbroytta mannasøgan sær um ein áhaldandi bardaga ímillum hin framleiðandi flokkinn (arbeiðaran) og hin eigandi flokkinn (kapitalistin) ella millum hin stjórnandi og hin stjórnada flokkinn á ymissum mentunnarstøðum. Á einum einfaltum vinnulívsstöði, har náttúrukreftirnar og maskinurnar ikki eru tiknar til brúks, halda flokkarnir hvør øðrum í líkavekt; men á einum fjølbroyttum mentunnarstöði, har náttúrukreftirnar og maskinurnar við hjálp av samanspardum kapitali eru tiknar í brúk, verður alt brátt út í líkavekt, so at bardagin flokkanna millum verður standandi.

Karl Marx og felagar hans vóru ikki kennast við nakra afturgongd; men hildu fram, at alt

55